

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-05-11
Besvaras senast
2021-06-02

Till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:719 Älvdalska som språk

Älvdalska har en särställning i Sverige, vilket illustrerades i riksdagens kammare nyligen. En ledamot inledde sitt anförande med en mening på älvdalska, varvid talmannen erinrade om att svenska är det språk som används i riksdagen. Kulturministern hävdar dock att älvdalska är en dialekt eller ett folkmål, med hänvisning till en utredning om Sveriges språkliga varieteter, som låg till grund för att Sverige erkände de fem nationella minoritetsspråken samiska, finska, jiddisch, meänkieli och romani, SOU 1997:192. Älvdalsmål omnämns där i förbigående, tillsammans med skånska och gutniska, men var inte föremål för utredningen.

Detta återspeglar inte älvdalskans aktuella vetenskapliga status. Den blir däremot belyst i en rad vetenskapliga artiklar. I Språktidningen den 28 april 2021 finns en artikel undertecknad av fjorton framstående språkvetare, däribland författaren till ovan nämnda utredning, som förespråkar att regeringen erkänner älvdalska som språk. Älvdalskans karaktär som språk har även uppmärksammats i internationell forskning. År 2016 fick älvdalskan en ISO-kod, vilket innebär att älvdalskan betraktas som språk internationellt. Nyligen hölls en föreläsning om elvdalico på Milanos universitet.

Sveriges regerings bedömning att älvdalskan är en dialekt grundar sig alltså inte på aktuell språkvetenskaplig expertis, vare sig nationellt eller internationellt.

I lokalsamhället finns stort intresse av att hålla älvdalskan vid liv. 2 500 personer som talar älvdalska, Älvdalens kommun, forskare, Språkförsvaret och Europarådet har i 17 år krävt en seriös behandling av regeringen. Kommunen har haft fortlöpande kontakter med regeringen och Europarådet sedan 2004. Beslut fattades i kommunfullmäktige den 20 mars 2006 och elever får undervisning i älvdalska.

Vid ett möte mellan regeringen och representanter för förespråkare för älvdalskan den 22 mars 2011, det vill säga för tio år sedan, uppmanade regeringen Älvdalens kommun att vara mer aktiv gällande skolutbildning i älvdalska och hänvisade till andra myndigheter när det gäller hjälp med att bevara älvdalskan. Detta trots att Älvdalens kommun redan då var aktiv för att bevara älvdalskan. Vidare framhöll älvdalskans företrädare att älvdalskans erkännande mycket väl skulle kunna rymmas i Europarådets stadga som landsdelsspråk. Sådana exempel finns det gott om i Europa, bland

annat nordfrisiska och lågtyska. Ett sådant erkännande skulle inte behöva se likadant ut som för de redan erkända minoritetsspråken i Sverige. Kostnaderna skulle inte vara lika höga som till exempel för samiska eller finska, i och med att det älvdalska talarsamhället inte ställde krav på tolkning eller översättning i kontakten med myndigheterna. På detta svarade regeringens representanter att regeringen mycket väl kunde utreda frågan om älvdalskans erkännande som landsdelsspråk enligt Europarådets stadga, men att ”detta i så fall kunde ta mycket lång tid i anspråk”.

Nu har tio år gått, men älvdalskan har fortfarande inte utretts av regeringen, trots löftet från regeringen och trots uppmaningar från Europarådet. I stället tillgriper regeringen svepande argument, med tveksam vetenskaplig grund.

Europarådets språkliga expertkommitté har däremot, till skillnad från regeringen, utrett älvdalskans språkliga roll och funktion i samhället. Hösten 2020 satte man slutligen ned foten och slog fast att älvdalska är ett språk. Europarådets ministerråd anslöt sig till denna bedömning och uppmanade regeringen att betrakta älvdalska som språk. De grundar det på flera kriterier:

Det lexikala avståndet mellan svenska och älvdalska är större än mellan svenska, danska och norska. Älvdalska skiljer sig också kraftigt från svenska när det gäller uttal, ordböjning, satsstruktur och fraseologi. I praktiken har svenska språket mer gemensamt med norska och danska än med älvdalska.

Det finns definierad älvdalsk grammatik utgiven, liksom ordböcker, litteratur och såväl äldre som nyskrivna sångtexter på älvdalska.

Älvdalska är belagt i skrift sedan 1600-talet och används av en geografiskt begränsad befolkningsgrupp.

Älvdalska har bibehållit mycket av sin ursprungliga karaktär, med nybildningar av ord på älvdalska i stället för svenska importord, trots att alla älvdalingar också är fullt ut svensktalande. Detta tyder på ett brinnande intresse att bevara och utveckla språket.

Allmänna arvsfonden har deltagit med finansiering av projekt för att bibehålla och dokumentera älvdalskan och ge undervisning till unga älvdalingar.

Enligt Europarådets konvention för regionala språk och minoritetsspråk finns

möjlighet för varje stat att med vissa begränsningar själv bestämma vilka stycken eller punkter som den ska ansluta sig till avseende ett landsdels- och minoritetsspråk. Det är fullt möjligt för en stat att erkänna ett visst landsdels- eller minoritetsspråk men avstå från att åta sig att tillämpa samtliga bestämmelser för språket.

Detta borde skapa förutsättning för regeringen att fatta det efterlängtade beslutet att erkänna älvdalska som språk. De älvdalsktalande själva kräver inte att älvdalska ska användas generellt i medier eller offentliga sammanhang, exempelvis vid domstolar och administrativa myndigheter. Dock behöver man fortsatt stöd för att kunna behålla språket levande och utbilda unga i älvdalska. Det vore därför rimligt att regeringen och språkgemenskapen förhandlar sig fram till olika paragrafer i konventionen som ska gälla för det aktuella språket. En utredning är alltså redan gjord av Europarådets expertkommitté och fastställd av ministerrådet.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande frågor till kultur- och demokratiminister Amanda Lind:

1. På vilka vetenskapliga belägg grundar sig regeringens uppfattning att älvdalskan är en dialekt eller folkmål och inte ett språk?
2. Har minister och regeringen någon avsikt att genomföra den utredning som utlovades i mötet med företrädarna för älvdalskan 2011?
3. På vilket sätt avser ministern och regeringen att svara på uppmaningen från Europarådets språkliga kommitté och ministerrådet, om att redovisa älvdalskans ställning i Sverige?

.....
Gudrun Brunegård (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch